

Купіна Ірина Олександрівна 

канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики
викладання філологічних дисциплін у дошкільній,
початковій і спеціальній освіті

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

Радченя Ірина Вікторівна 

канд. пед. наук, доцент кафедри теорії і методики
викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній,
початковій і спеціальній освіті

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Сьогодні існує багато різних трактувань поняття «патріотизм», яке студіюють різноаспектно: у соціальному, політичному, історико-культурологічному просторі, залежно від особистісних установок дослідника та царини його наукової діяльності. Не варто забувати, що такий феномен, як «патріотизм» є досить складним за своєю сутністю й тому нерідко виражається в суперечливих формах, що ускладнює його вивчення.

Саме тому в ретроспективі вітчизняної думки та в сучасних філософсько-педагогічних працях поняття «патріотизм» характеризується різноманітністю тлумачень і неоднозначністю вираження.

В академічному тлумачному словнику «патріот» означає «любов до своєї батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги» [1, с. 97].

Згідно з філософським визначенням, патріотизм – «любов до батьківщини, відповідальність за її долю і готовність служити її інтересам, а в разі потреби самовіддано боронити здобутки свого народу; соціально-політичний і моральний принцип, що в загальній формі виражає вищеназвані почуття та емоційні стани» [2]. У словнику філософських термінів патріотизм розкривається як «моральний принцип, моральна норма й моральне почуття, які виникли ще на зорі становлення людства й глибоко осмислені вже античними теоретиками. Патріот – людина, яка виражає й реалізує у своїх учинках глибоке почуття поваги й любові до рідної країни, її історії, культурних традицій, її народу» [5, с. 408].

Універсальний словник-енциклопедія тлумачить «патріотизм як позицію, що поєднує відданість і любов до Батьківщини, солідарність із власним народом, повагу до інших народів, пошану до їхніх суверенних прав і є протилежністю шовінізму» [3, с. 1032]. В Українському педагогічному словнику зазначено, що «патріотизм – це одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури» [4, с. 249].

Сьогодні в суспільстві постала нагальна проблема в межах країни – патріотизм її громадян, тема не нова, але має інші відтінки – дієвий патріотизм в умовах воєнного стану. Тяжкі випробування випали на долю нашої країни, усього українського народу. Українці – гармонійна нація, яка за роки незалежності відчула себе вільною: у виборі роботи, мови, місця проживання, віросповідання, демократичних і конституційних засад, мобільності в навчанні тощо. Складників патріотизму багато, але в Україні в умовах воєнного стану

людина розкрилася до духовних висот, це патріотизм своєрідний, сповнений національної гордості, піднятий на захист демократичних підвалин держави, її сакральної спадщини, у центрі яких – життя як найвища цінність.

Проблема патріотичного виховання громадян нашої держави стала пріоритетним напрямом державної політики на початку XXI ст. У цей період затверджено низку програм та нормативних актів у галузі патріотичного виховання громадян, у яких визначено комплекс цінностей та орієнтацій, найбільш актуальних для цього напрямку виховання молоді, механізм інформаційної взаємодії всіх суб'єктів виховання.

Природа патріотичного виховання визначається поняттям сутності патріотизму. Як одна з найважливіших суспільних цінностей інтегрує в змісті соціальні, історичні, духовні, культурні, етнічні компоненти. Це поняття бажано аналізувати в значенні громадського виховання загалом, оскільки містить як складники всі інші види виховання: духовно-моральне, громадянське, екологічне, фізичне. Визначимо й структурні компоненти патріотичного виховання здобувачів освіти факультету початкового навчання: 1) рівень свідомості (формування в студентів здатності зберегти національну ідентичність); 2) рівень відносин (формування культури міжнаціональних відносин, терпимості, поваги до історичного минулого); 3) рівень діяльності (формування умінь визначати форми й способи участі в життєдіяльності громадянського суспільства).

Отже, патріотизм – це інтегративна основа відродження цінностей українського народу, бо завдяки патріотизму духовне становлення памолоді в умовах воєнного стану відбувається природно, крізь призму корисних справ, вчинків, активності в суспільному житті, усвідомленні приналежності до України. У цьому неповторність українців як нації, органічна цілісність і сила народу, яка в нашій свідомості з давніх-давен. За шістьсот дев'ять днів війни в Україні нова генерація сформувала в собі найкращі звички та якості: любов, відповідальність, терпимість, жертвовність, міцність, витривалість – найбільш сильні, глибинно ментальні цінності нації. Це свідчить не тільки про успішний процес духовного становлення доросту в умовах воєнного стану, а й прояви дієвого патріотизму, який не можна виховати ніякою теорією.

У руслі виховання освіта постає як інструмент педагогіки, формування чеснот в особистості. Тільки морально зріла й духовно сильна особистість здатна до захисту незалежності держави. Попереду ще багато роботи викладачам закладів освіти щодо розвитку механізмів особистісного зростання вихованців, бо після перемоги буде період економічного становлення країни, яка потребуватиме професіоналів і лідерів. Важливу роль у виховній і патріотичній роботі зі студентами відіграє куратор, який подає студентам приклад самовідданого, свідомого професіонала, із активною соціальною поведінкою та вірністю цивільному обов'язку. Він наставник, друг, людина, яка допомагає оперативно розв'язувати проблеми, а це є важливим для підвищення ефективності всього виховного процесу, спрямованого на формування патріотизму в молоді.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови в 11 томах. Київ: Наукова думка, 1970, с. 97.
2. Словники України онлайн. URL: <https://lcoip.ulif.org.ua/dictua/> (дата звернення: 25.10.2023).
3. Сучасна українська енциклопедія: Т. 10. Харків: кн. клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2006. 416 с.
4. Універсальний словник-енциклопедія / гол. ред. М. Попович. – 2-е вид., доп. Київ: ПВП «Всеуито», 2001, Львів: ЛДКФ «Атлас», 2001. 1575 с.
5. Філософський енциклопедичний словник / редкол.: В.І. Шинкарук (гол. ред). Київ: Абрис, 2002. 746 с.